

نقد و معرفی کتابهای تازه هنری

همایون علی آبادی

* ادبیات نمایشی در رُم و تراژدی رومی
* نوشته دکتر فرهاد ناظرزاده کرمانی
* چاپ اول، تهران، ۱۳۶۹، انتشارات برگ، ۳۲۷ صفحه،
مصور، ۲۳۰۰ ریال.
کتاب شامل ۱۰ بخش و نیز ترجمه متن نمایشنامه‌
تی‌اس تیز اثر سینه‌کا [سنکا] است. عناوین بخشها را
می‌آوریم: درباره تاریخ و فرهنگ رومی، درختهای
دودمانی ایزدان و اساطیر یونانی و رومی، درباره
گونه‌های ادبی - نمایشی رومی، آشنایی با تراژدی
تراژدی نویسان روم باستان، تئاتر پیمی مهمترین
تماشاخانه در شهر روم، درباره لوسوس آینیوس
سینه‌کا، در باره تراژدیهای سینه‌کا، درباره تراژدی
تی‌اس تیز و ترجمه تراژدی تی‌اس تیز. کتابشناسی
فارسی و انگلیسی و فهرست اعلام در پایان کتاب آمده
است. سظوری از پیشگفتار کتاب: «سینه‌کا که در
عصر طلایی ادبیات روم می‌زیسته، در ادبیات نمایشی
جهان دارای تأثیری ژرف و مستمر بوده است. در دوره
رنسانس، آثار او یک بار دیگر مورد توجه قرار گرفت و به
عنوان الگوی تراژدی به حساب آمد و شماری از
تراژدی نویسان بزرگ - که از جمله ویلیام شکسپیر
مشهورترین آنهاست - هم در ریخت برونی و هم در
درونمایه از او الهام گرفته‌اند و حتی در دوره معاصر نیز
تأثیر او همچنان باقی مانده است؛ و از جمله ادیبانی که
در کارهای خود از ابتکارات او مایه گرفته‌اند نام
تی. اس. الیوت را می‌توان به یاد آورد. . . بدبختانه در
زبان فارسی از آثار ادبی روم، کار مهمی ترجمه و درباره
آن تألیف قابل توجهی نیز انجام نشده. از سینه‌کا هیچ
اثری به فارسی در دست نیست و درباره او مقاله و کتابی
نوشته نشده. امیدوارم این کتاب گشایشی در راه
پژوهشهای بعدی در این زمینه باشد.»

* آشنایی با تئاتر سیاه بوستان امریکایی
* نوشته دکتر فرهاد ناظرزاده کرمانی
* چاپ اول، تهران، ۱۳۶۹، انتشارات برگ، ۲۲۶ صفحه،
مصور، ۱۶۵۰ ریال
کتاب، به جز طرح مباحثی در زمینه‌ای که تعهد کرده،
همراه است با ترجمه نمایشنامه‌های پسر کی خیالیاف اثر
یوجین اونیل، روح رفته به خانه اثر لنگستون هیوز و خوبی
بزرگ زندگی اثر ایماو امیری بازاکا. اما فهرست مطالب

داستانهای شاهنامه به اثر هنری، به دور و میرا است. صرف نظر از این نکته، زبان پیراسته و مناسب و نثر بهنجار و دراماتیک - که در جای خود برداشتی درست و سنجیده برای تبدیل نظم پارسی به زبان نثر و از جمله زبان تصویر و صحنه و فیلم است - از ویژگیهای دیباچه نوین شاهنامه به شمار می رود.

این پژوهش: سالهای آغاز و ریشه‌گذاری، سالهای آزمایش و راه یابی، سالهای خستگی و تلاش، سالهای امید و درخشش، سالهای پیروزی و چشم انداز نو. در پایان، کتابشناسی و اعلام آمده است. مطالعه این کتاب خوب را به کلیه اصحاب صحنه معاصر توصیه می کنیم.

شهرتگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

* دیباچه نوین شاهنامه [فیلمنامه]

* نوشته بهرام بیضائی

* چاپ یکم. تهران، ۱۳۶۹، انتشارات روشنگران، ۱۳۱ صفحه، ۶۸۰ ریال.

در متن چاپ و نشر پژوهشها و جستارهای تازه و مبدعانه از شاهنامه، جای خالی قوالب و شکلهای تازه ادبی - هنری مانند فیلمنامه و نمایشنامه، محسوس است.

بیضائی، چندانکه از همت و قلم مقوم و مقاومش برآمده، به جبران این فضای خالی فیلمنامه‌ای به مجموعه کتابهایی که به یمن هزاره تدوین شاهنامه منتشر شده عرضه کرده که مغتنم است. کار بیضائی دست کم از آن همه کاستیهای بدیهی در تبدیل

* نقاشی قهوه‌خانه
* نگارش: هادی سیف
* چاپ اول، تهران، ۱۳۶۹، ناشر: سازمان میراث فرهنگی/ موزه رضاعباسی، ۲۲۲+۱۶ص، مصور، رنگین، بها: ۱۵۰۰۰ ریال

نقاشان قهوه‌خانه، این راویان و ناقلان و تصویرگران همواره ناشناخته و پسله‌نشین و عسرت زده و همیشه در پس پشت خلوت و جلوت پر رونق و مضرس کاسبها و دلالها، چهره نجیب خویش را در صورتك کشیدند و چالش نام و نان را به چیزی یا پیشیزی برنگرفته. و این بار نویسنده‌ای که عشق و عاطفه‌ای از عمق و فراخوانی جان شیفته‌اش به این ناشناخته‌های سرشناس دارد، قلم

‘Coffee House’ Painting

By Hadi Seyf

تصویر نقاشی «کافه» اثر هادی سیف
این اثر به سبک رئالیسم و با استفاده از رنگ‌های گرم و سرد
در یک کافه سنتی ایرانی، صحنه‌ای از زندگی روزمره را به تصویر کشیده است.
نقاش با دقت و ظرافت در جزئیات، از جمله چهره‌ها و اشیاء، به تصویر کشیده است.
این اثر به عنوان یکی از بهترین نمونه‌های نقاشی ایرانی در دهه‌های اخیر
تصویر شده است و به دلیل استفاده از تکنیک‌های نوین و سبک خاص
نقاش، به شهرت جهانی رسیده است.

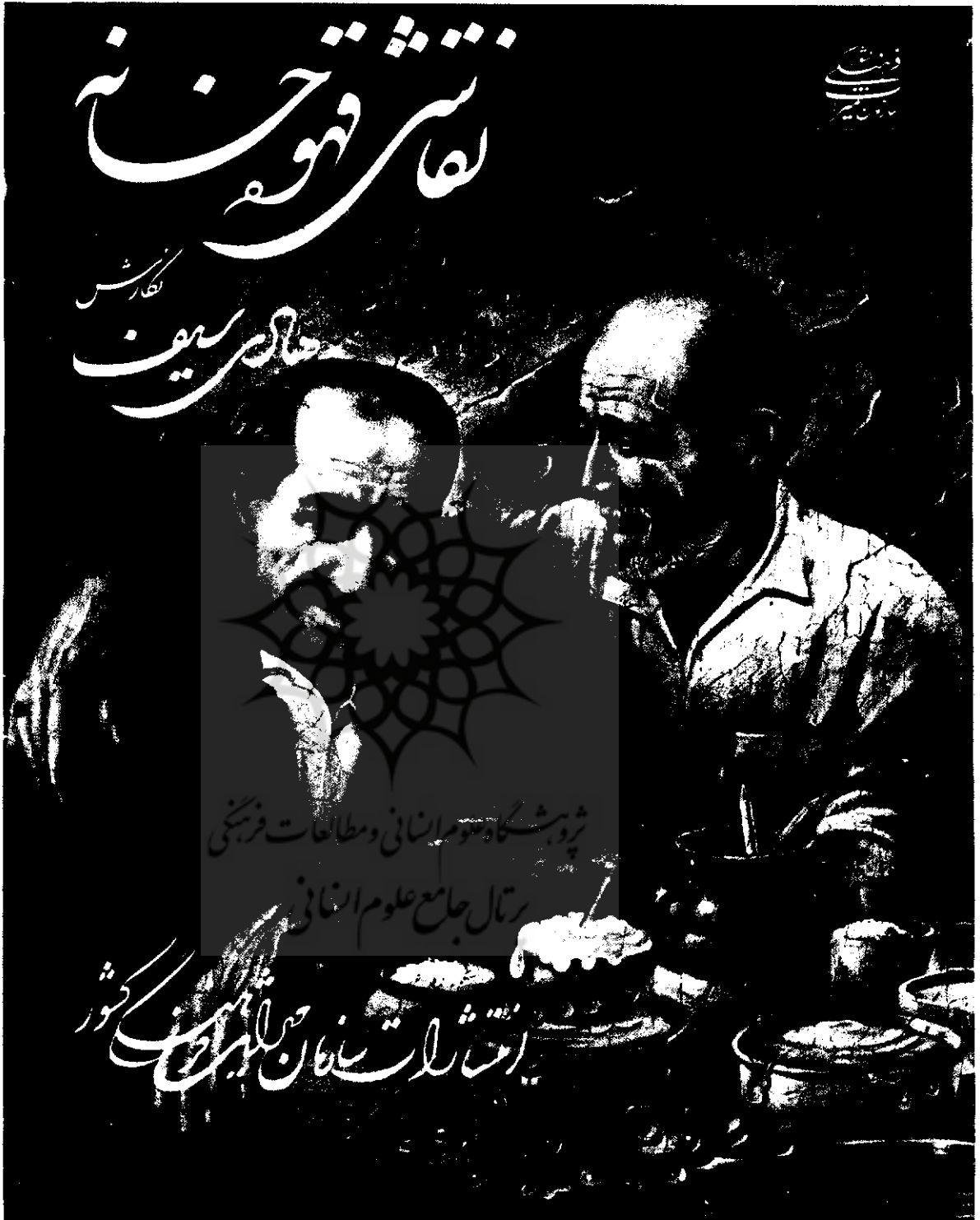

Published by

Cultural Heritage Organization of Iran

عقلموسوم

مقام سیمینار

شروع کا سووم انسانی و مطالعات فرہنگی

رتال جامع علوم انسانی

پیشکش کنندہ
پیشکش کنندہ
پیشکش کنندہ

خادم را بر مرکب راهوار نشانده و ادای دین شایسته و در-
خوردی از اینان نموده است.

حسین قوللر آغاسی و محمد مدبر، که در پهنه نقاشی قهوه‌خانه پیش کسوت و ظلایه‌دار و سلسله‌جنبان این تبار و طیره عاشقان قدیمی قصص و مثل و مثل و رخدادهای مذهبی و حماسی‌اند، به رغم همه گونه‌گونیها و تضادهایی که در نحوه و نهج نگرش و دست و دید و دل دارند (مثلاً حسین قوللر به طبیعی سازی و تشبیه به طبیعت و نقاشی ناتورالیستی و فیگوراتیو و اساساً این گونه طرائف و ظرائف و ریزه‌کاریها بی‌اعتنا است و محمد مدبر جاپایی از رگه عشق به کمال الملك را در آثارش رقم می‌زند) اما در تحلیل فرجامین، تفاوت ماهوی با هم ندارند که: لفظ و گفت و صوت را برهم زخم / تا که بی این هر سه باتو دم زخم.

هادی سیف - این پژوهنده سختکوش و آگاه نقاشی معاصر - در کتاب حاضر توانسته با نثر پاکیزه، ویراسته و منجزش که گنجا و گودنای قلم را در پر جذب‌ترین صناعتها نشانده، تا رویکردی بسزا و متسقا از این نام‌آوران بی‌سلاح و زاد و توشه اما هرگز تسلیم نشده و همواره گردن افراشته بر تنه کاغذ نشانده. سیف، به گونه‌ای تحلیل و کنکاش پرداخته و با گرایش فراوانی که به نگرش و نگارش مستند و مستدل و نه تنها گزارش‌هایی از یک سند دارد، توانسته بافت و بستر و مهیای از گونه‌ای تخیل آفینی و تبیین در بیان را نیز بر آسمانه و لوحه قلم بیاورد. اوج و موج‌موج این تمهید، آنجاست که خواننده گویی بر هودج و عماری خیال از متن سخنان قوللر و مدبر به تحلیل جایگاه و جهان‌نگری نویسنده، تغییر موضع و موقع و مکان می‌دهد.

پاره‌ای از یک سند، تحلیل و تدقیق و تأملاتی از آن سند و پس آنگاه بازگشت و خاطرات و خطرات و مخاطرات، که از قلم بی‌زنگار و غبار رفته و سلیس و صاف نویسنده طی عمر و ایام کرده و خالص و بی‌غش بر بدنه کاغذ نقش بسته است.

بلوکی فر، حسن اسماعیل زاده و دیگران به گفتاگویی نشست و ماحصل را با طراوت و تری و ترانگی، در غایت انجام و استحکام تدوین کرده است. و این روش و روایی است که برای تحقق هر پژوهش و پوشش پرملاط و مناطی، بقاعده و سنجیده است. مشی و مشرب نویسنده در کتاب نقاشی قهوه‌خانه، با نثر و اصل محکمش، توانسته به خوبی به مصاف موضوعی این همه موجز و سترگ و سخته‌بر و دوشادمانه رایت کامیابی را به اهتزاز درآورد. در این کشاکش بین موضوع و موضع و عزم و عظمت و عزیمت، سیف سربلند و متعالی برکشیده و بالیده است. و این کارزار در فرهنگ رازگان و انشاء و انشاد متن و اساساً شکل و شیوه زبان و نثر کتاب، و نوع تدوین یا به اعتباری فضا سازی مثنوی و مصورش و انحاء نقل و نشر دانش و بینش نویسنده از محمل و موضوع مورد نظر، به گونه‌ای است که خواننده خواهنده و جوینده سد آخر از تحصیل و دستیابی به کلیات و آگاهیهای موجز و مسلم مُبرم، شناختی موسع، بسیط و بی‌چون و چرا می‌یابد.

در هر حال، زحمتهای ریاضتهای سیف و یارانش در تنظیم و تدوین و تزیین کتاب نقاشی قهوه‌خانه مآجور و مشکور است. چاپ کتاب در عین نفاست و جزالت و چشم‌نوازی و حظ بصر، هرگز متن خوب و خواندنی و سلیسش را در سایه نمی‌گیرد. و این را دست کم نپنداریم که مزید اطلاع خوانندگان عزیز فصلنامه هنر باید گفت، کتاب مرصع و نفیس و مزین به نگین درشت و چشمگیر تجلید و ریخت و ریخت شکیلش هرگز از قدر و منزلت قلم و خامه پرمایه هادی سیف، رده‌ای برجا نمی‌گذارد. هر چه هست عشق است و شور و شیفتگی و خوشا چنین کتاب ارجمندی که - منقح و مستوف - بر تارک و اوج و عروج قلمرو نقاشی قهوه‌خانه، چکادها را آماج گرفته است.

* فصلنامه تئاتر [ویژه پژوهش‌های تئاتری، شماره‌های ۶-۸]
* به کوشش لاله تقیان

* چاپ اول، تهران، تابستان - پاییز - زمستان ۱۳۶۸، ناشر:
مرکز هنرهای نمایشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۴۵۹
صفحه، ۲۰۰۰ ریال

فهرست مطالب پر بار فصلنامه تئاتر به این شرح آمده است:
آمار و ارقام در تئاتر / علی منتظری؛ زمینه

فرهنگ مردم / جلال ستاری؛ سه بیاض خطی برگزیده در تعزیه نمایش مجلس منصور حلاج/ صادق همایونی؛ انگاره‌ای در اسطوره پردازی / سید مهدی ثریا؛ جامه‌ای فاخر و زیبا بر قامتی ناساز و نازیبیا / عنایت‌الله شهیدی؛ گفتگو با جهانگیر سرتیپ پور / فرامرز طالبی؛ استاد علینقی وزیری و تئاتر / محمد گلبن؛ تئاتر در تبریز / امیر علیزادگان؛ مقایسه دو نسخه از یک تعزیه / منوچهر یاری؛ معرفی نسخه دیگری از یوسف و زلیخا / محمد حسین ناصر بخت؛ کتابشناسی صحنه نمایش / منصوره شجاعی و شعله پاکروان؛ تکمله‌ای بر نخستین تماس با شکسپیر / آندرانیک هویان.

* سفر روس

* نوشته جلال آل احمد

* مقدمه، حواشی و فهارس زیر نظر شمس آل احمد

* چاپ اول، تهران، ۱۳۶۹، انتشارات بزرگ، ۳۳۶ صفحه، ۱۳۰۰ ریال.

«جلال سال ۱۳۴۳ رفت به روسیه. به دعوت «خانه وکس» [انجمن فرهنگی ایران و شوروی]. سفر از هفتم مرداد تا هفتم شهریور به درازا کشید. دعوت شده بود تا در هفتمین کنگره مردم شناسی مسکو شرکت کند. کنگره یک هفته دایر بود. از ۱۲ تا ۱۹ مرداد آن سال. اما سفر جلال سی و یک روز کش آمد.» این سطرهایی است از مقدمه شمس بر کتاب سفر روس زنده یاد جلال آل احمد. جلال بر پیشانی کتاب، ابیاتی از دفتر پنجم مثنوی را آورده:

هر کبوتر می پرد در مذهبی

وین کبوتر جانبی جانبی

مانه مرغان هوانی خانگی

دانه ما دانه بی دانگی

نیت از این ابیات، باز غور و سیری است در برهه و برشی از زندگی ثمربخش جلال که در کشاکش مدام با اصحاب تاریکی و شب پایی بوده است. شمس نیز در مقدمه‌اش اشارتی به این ابیات مولوی دارد. در هر حال، کتاب جالب خاطر، پرکشش و گیراست. و در همان نشست اول، خواننده تا کتاب را به انتها نرساند، آن را بر زمین نخواهد گذاشت. جلال آن شم و شاخکهای حساس، تیز و گیرنده‌اش را در این کتاب نیز همچون همیشه بر قرار و مستدام ساخته است.

پیشگوییهای بسیار متقن، مستدل و متینش را حالیا پس از طی دودمه در شوروی می بینیم. یاد نویسنده فحل و اهل معاصر ایران شهر، همواره گرمی باد. نیز اهتمام و جهد بلیغ برادر گرانمایه اش شمس در تدوین و گردآوری و تنقیح آثار جلال، مغتنم، مفید و در خور سپاس است.

* قبل از انفجار و غروب یک بر که [دونمایشنامه]

* نوشته حسین فرخی

* چاپ اول، تهران، ۱۳۶۹، انتشارات نمایش، ۸۱ صفحه، مصور، ۳۰۰ ریال

این دو متن پیش از این و به ترتیب در بهمن ماه ۱۳۶۵ و آبان ماه ۱۳۶۶ به کارگردانی نویسنده بر صحنه رفته اند. چاپ این گونه منتهای نمایشی این امکان را به نویسنده و کارگردان - هردو - می دهد تا از سویی با مطالعه دقیق و حساب شده و بازپیرایی و پیرایش و ویرایش مجدد در صورت لزوم و از سوی دیگر با امکان اجراهای تازه تر و انجذاب و صیوروت در بیان، حرفهای ناگفته و تازه پنهان شده و نهفته در لایه های درونی متن را کشف کنند. به اعتباری، هدف انتشارات نمایش در تکثیر و تولید و تدوین متونی از این دست، به سبب یاری و مدد به علاقه مندان و پژوهندگان و پوششگران هنر نمایش در کشف، جذب و ابداع و دستیابی به ابعاد ناشناخته متون نمایشی، مأجور و مشکور است.

* کیودان و اسفندیار

* نوشته آرمان امید

* چاپ اول، تهران، زمستان ۱۳۶۹، انتشارات نمایش، ۳۹ صفحه، ۲۰۰ ریال

متن به سال ۱۳۵۴ نوشته شده و دارای سه پرسوناژ نمایشی است به نامهای اسفندیار، کیودان و پشوتن. آرمان امید از نویسندگان و یویندگان قدیم قلمرو نمایش است و پیش از این از وی منتهای پذیرفتنی و در خور اعتنائی خوانده بودیم. کیودان و اسفندیار نیز به رغم همه تأخیری که در چاپ آن روی داده، همچنان متنی است نمایشی، خوب، و با قابلیتها و توانمندیهای صحنه ای. با آرزوی آنکه آرمان امید، کارهای تازه ترش را نیز به حلیه چاپ بیاراید، مطالعه این نمایش نامه خوب را به همه علاقه مندان توصیه می کنیم.

* پنجره‌ای بر بادها و کوله‌بار [۲ نمایشنامه]

* نوشته فرهاد ناظرزاده کرمانی

چاپ اول، تهران، ۱۳۶۹، انتشارات نمایش، ۸۲ صفحه، ۲۵۰ ریال.

پژوهنده سختکوش قلمرو نمایش معاصر، بجز تأملات و پژوهیدن در خطهٔ تئاتر، در هنر درام نویسی نیز دستی و قلمی دارد که همواره برقرار و پایا و پویا باد. پیش از این نمایشنامهٔ فی لبک و بهمن را از ناظرزاده خوانده بودیم و حالیا این دو متن پیشا روی ماست.

* آژاکس

* نوشتهٔ رابرت التا

* ترجمهٔ عباس اکبری

* چاپ اول، تهران ۱۳۶۹، انتشارات برگ، ۱۰۲ صفحه، مصور، ۴۲۰ ریال

برگرفته‌ها و برداشته‌های معاصر از اساطیر و داستانهای کلاسیک و تراژدیهای یونانی در حیطهٔ ادبیات مدرن جهان کاری است که از سده‌های هجده و نوزده در اروپا و امریکا آغاز شده و ظاهراً نیز فرجام و انتهایی ندارد. و چه خوش است این گونه روی آوریها. خاصه اگر با بینش و نگره و جهان بینی جهت گرفته و پویایی نیز همراه

باشد. «امروزی» یا «معاصر» کردن این گونه متنها، شعبه‌ای بسیار مهم از تئاتر معاصر شده است و نویسنده (رابرت التا) در یادداشت کوتاهش که در عین ایجاز از زحاف و حواشی محفل به دور است، به بهترین وجه این نکته را تبیین کرده است.

به جز متن اقتباس «التا» از آژاکس سوفکل، در بخش دوم نقدی بر اجرای آژاکس در تئاتر آمریکا به قلم و. د. کینگ با عنوان «میخکوب شده در حوضچه‌ای از خون» درج گردیده است. آژاکس «رابرت التا»، صحنه‌ای است موضع گیرانه و ضد سلطه در تعارض و تهاجم با پنتاگون.

«هر کسی با تردید کمی می‌توانست بگوید که این جنگجویان قدیم همان ژنرالهای آمریکایی هستند. در اینجا آژاکس - روح زنده ژنرالهای ما و تجسم غصب، قدرت و جاه طلبی آنان بود. می‌توان آنان را در میدان رژه با لباس یا اونیفرمهای جنگ با پوتین چتر بازی، با کلاه سبز بینی، و می‌توانی آنها را در هلیکوپترهایشان بینی که چطور تجاوزکارانه هوای پیرامون را می‌شکافند... اما به این فکر افتادم که آیا واقعاً به همین سادگی است؟ آیا به راستی تنها نیاز ما «امروزی» کردن آنهاست؟ به علاوه منظور ما از «امروزی کردن» دقیقاً چیست؟... مطالعهٔ «آژاکس» به روایت رابرت التا را به عموم دانشجویان تئاتر، درام دوستان و صحنه شناسان توصیه می‌کنیم.

* شاهنامهٔ فردوسی و تراژدی آتئی

* نوشتهٔ خجسته کیا

* چاپ اول، تهران ۱۳۶۹، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۱۱ ص بها ۷۰ تومان.

ضرورت چاپ کتابی این اندازه جامع، بدیع و نکته یاب و نوپرداز از مدتها پیش احساس می‌شد. شادمانه باید گفت که «گل بود به سبزه نیز آراسته شد». خانم خجسته کیا، که خود از نمایش شناسان و صاحب نظران قدیم قلمرو تئاتر است، نه تنها کتابی خوب و با ارزش تألیف کرده بلکه با حسن ذوق و سلیقه سلیم، آن را با صراحتی مستند و متقن و موجز درآمیخته، و کارنامهٔ این همه تلاش و بی‌گیری، کتابی فراهم آمده که شاید نگاهی آغازین و نخستین بر ابعاد و اضلاع مفهوم تراژدی در شاهنامهٔ فردوسی از سویی و قابلیت و ظرفیتها

و اساساً وجوه افتراق و اشتراك اين گونه تراژديها با داستانهای پهلوانی و اساطیری شاهنامه کرده است. کتاب شامل سه بخش است: بخش نخست ساختمان تقدیر گونه داستانهای پهلوانی، بخش دوم چند تفاوت اساسی میان داستانهای پهلوانی شاهنامه و تراژدی آتنی، و بخش سوم خوابهای شاهنامه.

اینجا تأکید عمده ما، در عین آنکه توسعه و گستره مشرب و مثنی خواندنی تمامت کتاب را در نظر داریم، بخش دوم یعنی «چند تفاوت اساسی میان داستانهای پهلوانی شاهنامه و تراژدی آتنی» است که شامل این مباحث است: طرح کلی سرنوشت در شاهنامه و تراژدی، رویارویی و تقابل در تراژدی آتنی، وحدت و پراکندگی در انجمن خدایان یونان، دوگانگی و گردش چرخ در داستانهای پهلوانی شاهنامه، «خائوس» در تراژدی آتنی و آشوب در شاهنامه فردوسی، آشوب در داستان ضحاک، معمای انسان در تراژدی ادیپ و قهرمان آرمانی حماسه در آزمون سرنوشت. برای آنکه از خاستگاه جهان نگری واقع بینانه و ملموس نویسنده کتاب آگاهی یابید، سظوری چند از بخش دوم کتاب را برگزیده‌ایم که در خانه اگر کس است...

«داستان رستم و سهراب تراژدی نیست، و نه داستان سیاوش یا داستان رستم و اسفندیار. اصولاً هیچ گونه شباهت بنیادی میان تراژدی آتنی و شاهنامه فردوسی حتی نمایشهای آیینی ایرانی وجود ندارد. سخن بر سر برتری یکی بر دیگری نیست، قصد ما نشان دادن شماری از تفاوت هاست. در تراژدی آنتیگون - اثر سوفوکل - همسرایان می خوانند: در این جهان بسی شگفتیهاست، اما شگفت تر از انسان هیچ نیست. در شاهنامه فردوسی، شگفت ترین شگفتیها کار سپهر است، نه قهرمانان و کارهای قهرمانی...»

* اطلسیهای لگدمال شده و بیروزی تخم مرغ [دو نمایشنامه]

* اثر تنسی و بلیامز و شروود آندرسن

* ترجمه منصوره شریفزاده

* چاپ اول، بهار ۱۳۶۹، انتشارات نمایش، ۵۴ صفحه، ۲۰۰ ریال

درباره این نمایشنامه‌ها که بالصرایه نشان می دهند تواناییهای اجرایی بسیار دارند و تنها برای مطالعه و تقریر

تحریر نشده‌اند ناگفته‌ای نیست مگر ذکر از ترجمه خوب، روان و سلیس آن. امیدواریم مترجم کوشنده، متون نمایشی دیگری را نیز به جامه و کسوت و هیئت فارسی بیاراید، چنانکه کارگردانهای علاقه‌مند، به گاه پسند و پذیرش، دشواری تنقیح مجدد و دوباره را نداشته باشند.

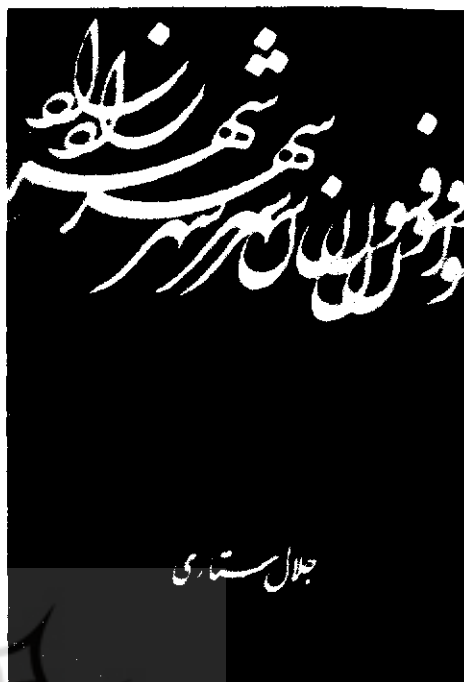
* افسون شهرزاد [بزهوشی در هزار افسان]

* نوشته جلال ستاری

* چاپ اول، تهران، ۱۳۶۸، ناشر: توس، ۴۴۴ صفحه، قیمت ۳۵۰ تومان.

کتاب در شش فصل تنظیم شده و شامل این عناوین است: مقدمه بر هزارویک شب، صورت مثالی شهرزاد، سر توفیق شهرزاد، واقعیت روانی در هزارویک شب، بازی تقدیر، مدینه عشق.

فصل پنجم - بازی تقدیر - برای عموم درام شناسان و دوستداران هنر نمایش و اسطوره شناسان فایده‌ی مضاعف دارد. هم در سیر و مساحت و ساحت کل کتاب، بخشی مکمل و متمم است و هم مستقل و فی نفسه، بحث جامع و کاملی در باب مفهوم جبر

وایتالیا می‌گذرد. استاین بک «از کسانی است که به عنوان خبرنگار جنگی در جنگ جهانی دوم برای روزنامه‌های امریکا گزارش تهیه کرده است. شیوه گزارش جنگ او در جبهه‌های انگلستان، افریقا و ایتالیا که استاین بک در آنها حضور مستقیم داشته، چیزی فراتر از گزارش ساده روزنامه‌ای است. او در کتاب حاضر، مسائل جسمی و روانی و عاطفی مردم درگیر جنگ، به ویژه سربازان امریکایی را از درون یادداشت‌های روزانه خود بیرون می‌ریزد و با پرداختن به ریزه‌کاریها، برخورد واقعی آدمهارا با جنگ و بی‌آمدهای آن برملا می‌کند.» با توجه به رویدادهای اخیر منطقه، این کتاب می‌تواند نقیصی هنرمندانه و دیده‌ورانه به ژرفنای کشاکش و چالش یک بحران نیز تلقی گردد. نثر فخیم و در عین حال امروزی و روان استاین بک، توأمان با تصاویر و اوصاف بدیع، و هوشربایش و نیز آن دیدگاه همواره حس‌شدنی و ملموسش، از این اثر داستانی بسیار گیرا و با اعتبار ساخته است.

محتوم سرنوشت و تقدیر در آثار تئاتری یونان و مقایسه آن با ادبیات جهان و از جمله ادب مسلمانان در انداخته است: «تقدیر در تراژدی سلاح خدایان بدخواه انسان است و نیروی مرموزی است برتر از قدرت آدمیزادگان و ایزدان، نیک‌خواه آنان. پس از و چشم بهی و امید یاری نمی‌توان داشت و توکل کردن بر وی خطاست... تراژدی یونانی ضدعرفانی است. حکمت یونان آدمی را به خواژ داشت و سرکوبی سرشت خود بر نمی‌انگیزد، بلکه به رهنمونی و یاری قهرمان روشن بین و پر دل تراژدی به شناخت دقیق حدود توانایی خویش که در برابر قدرت خشن تقدیر، نیرویی است عظیم می‌خوانند...»

* روزگاری جنگی در گرفت

* اثر جان استاین بک

* ترجمه محمدرضاپور جعفری

* چاپ اول، تهران، ۱۳۶۹، نشر نقره، ۳۰۰ صفحه، ۱۱۰۰

ریال

داستانی است گویا و خواندنی که با ترجمه‌ای سلیس توأمان شده است. حوادث این اثر در انگلستان، افریقا

* همینگوی

* نوشته فرناندا پی وانو

* ترجمه رضا قیصر به

* چاپ اول، تهران، ۱۳۶۸، نشر نقره، ۳۶۰ صفحه، مصور، ۱۹۵۰ ریال.

کتاب از ایتالیایی به فارسی برگردانده شده است. در مقدمه مترجم که روزنه‌ای است بایسته بر کل ساحت و مساحت کتاب، می‌خوانیم «خانم فرناندایی وانو شخص برجسته‌ای در صحنه فرهنگی ایتالیاست. زمینه کارش ادبیات معاصر امریکاست. او نقش ارزنده‌ای در گسترش آن در ایتالیا داشته است. از جمله نویسندگان مورد نظر پی وانو: گرتروداستاین، ارنست همینگوی، اسکات فیتزجرالد و ویلیام فالکنر بوده‌اند که پی وانو به ترجمه آثار آنها پرداخته است. از آنجا که پی وانو شیوه نقد ادبی و پژوهشی خود را بر اساس شواهد مستقیم تاریخ، عادات و رسوم پژوهشهای تاریخی - اجتماعی، شخصیت و پدیده‌های ادبی قرار می‌داد با بعضی از نویسندگان امریکا مثل همینگوی و فالکنر و دیگران شخصاً آشنا شد [زندگی‌نامه همینگوی در ۱۹۸۵ حاصل آن است]. . . .» قیصریه آثار دیگری از همینگوی از جمله تپه‌های سبز افریقا را از ایتالیایی به فارسی ترجمه کرده بود، که مراتب توفیقش - مزید اطلاع خوانندگان - فراوان و بی‌شمار بود.

* از رنگ گل تاریخ خار [شکل شناسی قصه‌های شاهنامه]

* نوشته قدمعلی سرامی

* چاپ اول، تهران ۱۳۶۸، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۰۸۲ صفحه بها با جلد گالینگور ۴۷۵ تومان. کتاب در آستانه هزاره سرایش شاهنامه و بزرگداشت جهانی حکیم ابوالقاسم فردوسی منتشر شده است. پژوهشی است مفید و ارزنده و تدقیق و تأملی است بسزا و بقاعده و آموزنده در شاهنامه که با نگرش منظم و منضبط دکتر سرامی، خواننده را بهره‌ی بی‌شمار می‌رساند. کتاب در شانزده فصل تدوین و هر فصل به بخشهایی مستقل تقسیم شده است. عناوین فصلهای کتاب را می‌آوریم و همت و حمیت دکتر قدمعلی سرامی، پژوهنده ارجمند و خادم زبان و ادب فارسی را پاس می‌داریم: شکل شناسی، داستان و غیرداستان در شاهنامه، طبقه بندی داستانهای شاهنامه، نگاهی به شاهنامه به عنوان یک داستان بزرگ، مقدمه شاهنامه و مقدمات داستانی آن، هنر پرداخت داستانهای مکرر، گفتار در داستانهای شاهنامه، کردار در داستانهای شاهنامه، پندارهای داستانها، قهرمانان، زمان و مکان، منطق داستانها، شگردهای داستان پردازی و مناسبات اجزای داستانها با یکدیگر، سمبولیسم در داستانهای شاهنامه، هفت خوانها و هفت خوانیها. در پایان کتاب، فهرست اعلام آمده است.

* کتاب صبح [شماره هشتم، مهر و آبان ۱۳۶۹]

* زیر نظر محمدرضا لاهوتی

* چاپ اول، تهران، مؤسسه فرهنگی گسترش هنر، ۲۰۰ صفحه، قیمت ۵۵۰ ریال.

کتاب صبح، پس از طی ایامی چند که بی‌گمان برای محمدرضا لاهوتی با ریاضت، سختگیری و مشقت فراوان توأمان بوده، حالیا مکانث شایسته‌اش را در میان نشریات ادواری ویژه هنر یافته است، و نظم نشر و چاپ آن، خوانندگان بسیاری را در انتظار رؤیت و مطالعه هر شماره آن گذاشته است.

حسن مطلع این شماره کتاب صبح، شعری است به یاد و دررثای زنده یاد مهدی اخوان ثالث [م. امید] که به خامه چیره دستانه و پرمایه شاعر منطق محمد قهرمان سروده شده است. دوستی از دوستی رفته یاد کرده و ماحصل، کاری است در خور توجه. این شعر به حضور با هراتنور

مقام معظم رهبری تقدیم شده است. و راستی که چه زیباتر و نکوتر از یاد کرد شاعری که بی گمان حصّه‌ای حصین از قلمرو شعر معاصر این دیار را از آن خویش کرده است. کتاب صبح در ۷ فصل با عناوین ادبیات، شعر، داستان، تئاتر، سینما، معرفی کتاب و دیدگاهها و اخبار تدوین یافته، که برای نمونه قلم و مقلّم، عناوین برخی از فصلها را می آوریم: نقش مسلکی نویسنده، نوشته ویکتور سرژ، ترجمه محمدپوینده؛ مدخلی بر متن نوعی اثر «ژرارژنت»، ترجمه رضا سیدحسینی؛ و گزارش چهل و چهارمین جشنواره آویسیون (تابستان ۱۹۹۰) از قطب‌الدین صادقی.

*** سوره [ویژه ادبیات/ تابستان ۱۳۶۹]**

* به کوشش عبدالمجید حسینی راد/ سید محمد آوینی
* چاپ اول، تهران، ناشر: حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۸۱ صفحه، ۶۵ تومان.

این نخستین ویژه‌نامه است از مجموعه ویژه‌نامه‌های سوره که به جز ماهنامه نام آشنایش منتشر شده است. در این شماره آثاری از جلال آل احمد، شمس آل احمد، کارل گوستاو یونگ، محمد مددپور، سید مرتضی آوینی، رضا رهگذر، سید مهدی شجاعی، یوسفعلی میرشکاک، احمد عزیزی، راضیه تجار، و دیگران آمده است. از خواندنی‌ترین و پر فایده‌ترین مقالات و مقولات این شماره سوره مطلب «روان شناسی و ادبیات» به قلم کارل گوستاو یونگ با ترجمه سید محمد آوینی است. اگر چه مطلب، با توجه به کثرت و فراوانی آثار یونگ به زبان فارسی (که در دسترس همگان قرار دارد) لطف و بداعت مطالعه آثار نخستین دکتر یونگ را که به دهه ۱۹۵۰ بازمی‌گردد ندارد، اما به عنوان مقالتهی مرجع و مستند، قابل اعتنا و یادآوری است. امیدواریم ویژه‌نامه‌های سوره استمرار و تداومش را حفظ کند و مرتب و بی وقفه منتشر شود.

